



Tekst GertWisse ♦ Fotografie Henk van den Hurk

Een retourtje Parijs per Citroën SM

DOORDENDEREN

met

Deelder

Betrapt met snelheden van 190 km/h en meer, moest hij al vijf keer voor de rechter verschijnen. Jules Deelder (49) kan het hardrijden desondanks niet laten.

In volle galop denderde de dichter naar Parijs.

Het vervoermiddel: een Citroën S.M. Autovisie reed met hem mee. Over Studebakers, jazz en een 'absolute grafwaguh'.

Wat een ongeloofwelukke pleuriswaguh, joh!¹, zegt Jules Deelder nijdig en in een onvervalst Rotterdams accent. Hij vloekt hartgrondig. Geërgerd kijkt de dichter naar de beeldschone neus van de Citroën SM en zegt vervolgens cynisch: „'t is wel een mooie pleuriswaguh.” Bij aanvang van de rit, staand voor de artiesten-ingang van theater De Doelen in Rotterdam, had Deelder de bronsmetallic gekleurde SM nog omschreven als 'een juweeltje'. Maar de aanvankelijk door de excentrieke dichter als edelsteen getypeerde Citroën heeft inmiddels — vierhonderd kilometer later — zware averij opgelopen. Het linkervoorwiel en alles dat zich in de directe omgeving daarvan bevindt, is zo erg aan gort gereden dat we onmogelijk onze weg kunnen vervolgen. We zijn gestrand, tot groot onge-

noegen van Jules, wiens gezicht op onweer staat. Het vlindermontuur van zijn bril doet z'n blik nog strenger lijken dan die in werkelijkheid al is. We staan in de plaatselijke garage van Roye, een dorpje zo'n honderd kilometer noordelijk van Parijs en zijn overgeleverd aan een nors kijkende garagist en diens monteurs.

Wat was er gebeurd? Een half uur eerder deinde de SM met ruim 160 km/h op de kilometer teller nog gracieus over de autoroute A1 richting Parijs. Deelder zat ontspannen achter het stuur, in de linkerhand een sigaar, de rechter knuist om de rand van het stuurwiel geklemd. „Is het je wel eens opgevallen dat in België overal stukken rubber van autobanden langs de kant van de snelweg liggen? Gek hè, alsof werkelijk iedereen er lek rijdt en de Belgische *kit*² of wie daar dan ook verantwoordelijk voor is, de rotzooi kennelijk nooit opruimt.” Nauwelijks uitgesproken

trok er een heftige siddering door de Citroën, gevolgd door een onheilspellende dreun die na enkele seconden overging in een aanhoudend geratel. Het stuur trilde als een bezetene. „*Kolere, wat kreige wuh nou?*”³, riep Deelder verbaasd en vragend had hij naar de ovale klokken gekeken die in het avantgardistisch uitzijnde dashboard huizen, hopen daar antwoord te kunnen vinden op zijn vraag. Eén blik naar buiten was echter voldoende om de situatie — en de ernst daarvan — te begrijpen: we waren bezig in rap tempo het rubber van onze linkervoorband te verliezen. Grote en minder grote flappen band werden — als ware het vuurpijlen — onder de auto vandaan gelanceerd, schoten met een noodvaart angstaanjagend dicht langs het linkerportieraam en kwamen vervolgens tientallen meters achter ons op het asfalt terecht. Gelukkig reed er niemand in onze buurt. Beheerst stuurde Jules de auto naar de vluchtstrook.

Labiel Een nadere inspectie van de linkervoorband, of wat daarvan over was, leerde dat er bij een vaart van 160 km/h waarschijnlijk *koordlaagseparatie* had plaatsgehad. Of in gewoon Nederlands: het loopvlak

We waren bezig in rap tempo het rubber van onze linkervoorband te verliezen

was losgeraakt van het eronder gelegen karkas. Het resultaat van deze separatie bood een trieste aanblik. Er was bijna geen loopvlak meer op de band en ook het karkas was voor het grootste deel verdwenen. Het lag op het asfalt van de A1. Nog slechts een laatste stukje tot profiel gesneden rubber hing zielig aan een rest ijzerdraad. Door de immense kracht van het rondvliegende rubber waren



bovendien het binnenscherm en het spatbord behoorlijk vernield. Deelder had mistroostig het hoofd geschud, een Gauloise opgestoken en verzucht: „Een Citroën SM is een persoonlijkheid. Maar het is wel een labiele, ja toch?” En daar staan we dan in de garage van Roye. In deze misère is er toch nog iets dat op de lachspieren werkt. Reizen met én een Citroën SM én Jules Deelder staat namelijk garant voor een ronduit verpletterde entree en veel verbaasde blikken, waar je ook ver-

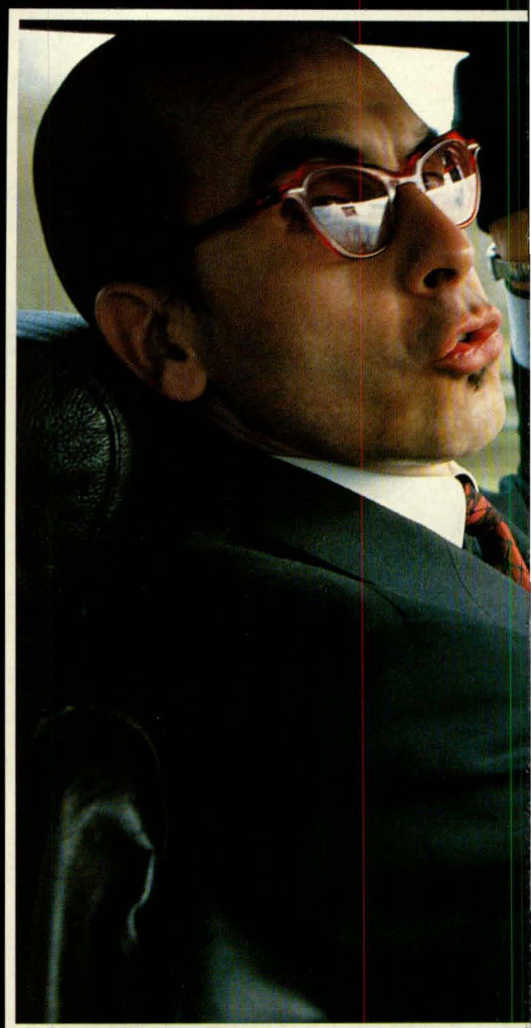
schijnt. De monteurs van de garage weten niet waar ze het eerst naar moeten kijken. Naar de elegant gelijnde SM, een zeldzame verschijning die niet alleen door zijn welgevormde koetswerk, maar ook door de sonore brom van zijn 170 pk krachtige zescilinder Maserati-motor indruk maakt. Of naar de nog veel zeldzamere verschijning van de persoon die — onberispelijk gekleed in een mescherp gesneden grijs kostuum, de lange ledere jas losjes over de schouders hangend en de nodige armbanden rond de polsen zojuist vanachter het stuurwiel vandaan is gekropen. De mecaniciens besluiten Jules, nu ijsberend door de werkplaats, heimelijk vanuit de ooghoeken te observeren, de SM daarentegen wordt zonder enige vorm van gêne betast en bekeken.

Prestige Terug naar het begin van de rit. De havenstad Rotterdam verlatend rijdt Jules onzeker. Hij is een automaat gewend en moet, al hortend en stotend, wennen aan de handgeschakelde vijfbak en het bijbehorende koppelingspedaal. Eenmaal op de autoweg en beter gewend aan de sterk bekrachtigde besturing en de nogal ongevoelige rem die pas ‘thuis geeft’ als de remknop hard wordt in-

getrapt, raakt Deelder vertrouwd met de Citroën. (In de stad nog kwamen we een paar keer onbedoeld met luid piepende banden en net op tijd bij op rood staande verkeerslichten tot stilstand).

Dat groeiende vertrouwen met de Franse auto uit zich bij Deelder vooral in een toenemende mate van mededeelzaamheid. De nachtburgemeester van Rotterdam, een titel die Jules ooit kreeg omdat hij veelvuldig in het Rotterdamse nachtleven werd gesignaleerd, blijkt te praten zoals hij rijdt: redelijk ontspannen maar in een zeer hoog tempo. „Ik heb zelf een vijf jaar oude, donkerblauwe CX Prestige. Prachtwagen, heb er al vier van versleten. Ik rij altijd zo hard mogelijk. Gewoon, omdat ik dat leuk vind. Als ik naar huis ga, veelal midden in de nacht, is er geen hond op de weg. Dan blaas ik met 180, 190 kilometer per uur over de snelweg. Joh, dat gezeik van een maximum snelheid van honderdtwintig vind ik maar grote onzin.” Venijnig voegt hij er aan toe: „Laat ze verdomme een *minimum* snelheid van honderdtwintig invoeren, dat is stukken veiliger. Kan iedereen doorrijden en ben je dus meteen van die ellendige files af. En als ze dan ook nog de benzine vijf gulden de liter maken ben je tevens verlost van al die figuren die eigenlijk niets op de weg te zoeken hebben. Kunnen we nog beter doorrijden.” Als wil hij de zojuist gedane uitspraak kracht bij zetten, trapt de artiest vervolgens het gas diep in en raast met hoogst illegale snelheid ons land uit richting Parijs.

In de Franse hoofdstad wil de geboren en getogen Rotterdammer „een paar *lekkuruh*



Hij praat zoals hij rijdt: ontspannen maar in een hoog tempo.



En daar staan we dan in de garage van Roye...



Nachtburgemeester Deelder in restaurant La Coupole.



plaatjes en wat Amerikaanse pocketboekuh scoruh" ⁴. Idolaat van jazz is Deelder voortdurend op zoek naar originele elpeepersingen van deze muziek, vooral uit de periode van vlak na de Tweede Wereldoorlog. „En maar hopen die ene originele persing uit 1949 te vinden van een elpee van de legendarische saxofonist Charlie Parker. Een album waarvan iedereen zegt dat het er moet zijn maar dat nooit daadwerkelijk op de tweedehands markt is gesignaleerd, zodat ook niemand weet wat die langspeler heden ten dage moet opbrengen. Vreemd.”

Notoire linksrijders België. We razen voort. Zij die door de SM worden ingehaald denken waarschijnlijk dat een laagvliegend ruimteschip hen zojuist passeerde, gezien de futuristische vormgeving van de Citroën en het duivelse tempo waarmee de machine zich voortbeweegt. Wanneer op de linkerrijstrook plots een trager rijdende auto voor hem opdoemt gaat Jules laat in de remmen en kruipt zó dicht achter zijn voorganger, dat het lijkt alsof hij de lage, gelijk een haaiebek gestroomlijnde neus van de SM, onder de achterbak van de voor ons rijdende auto wil schuiven. „Ongeloeuvelük hè”, zegt Deelder geïrriteerd en maakt een wegwerpgebaar naar de voorganger. „Dat is de laatste mode op de snelweg. Mensen die links blijven hangen als er niets valt in te halen. Je kan aan hun nek meestal al zien of ze voor je opzij

gaan of niet. Notoire linksrijders die niet in hun spiegels kijken hebben vaak zo'n dikke zultnek, weet je wel. En dat soort gasten kijken altijd met een blik van 'je kan me wel opduwen, maar je mag hier toch niet harder dan honderdtwintig dus ik ga lekker niet opzij.' Met de blik gericht op zijn voorganger roept hij nu agressief: „Nou, pleur op, joh!” Na het uitspreken van deze laatste woorden glimlacht hij en zegt: „Dat riep ik laatst ook. Reed er vlak na de Van Brienoordbrug zo'n Zubaki of hoe heet zo'n ding — Suzuki

„Notoire linksrijders die niet in hun spiegels kijken hebben vaak zo'n dikke zultnek weet je wel.”

— voor me neus. Ik had het nauwelijks gezegd of die auto krijgt me toch een klapband, raakt in de slip en schiet zo van de weg af. Laat ik dus maar mijn mond houden.” Hij voegt de daad bij het woord en het wordt stil in de SM. We zijn inmiddels in de buurt van Arras, Frankrijk, en voor ons doemen gitzwarte bergen slak op, de afvalstoffen van een kolmijn. Dan declameert Deelder:

*„Het zwarte goud in onze mijnen
lokt jong en oud tot diep in de schacht.
Daar zal geen zon meer schijnen,
want in de mijn, de mijn daar is het nacht.”*

Schaamrood Zijn voorliefde voor het hardrijden heeft Deelder een hoeveelheid bekeuringen opgeleverd die menigeen slechts met het schaamrood op de kaken en na herhaaldelijk aandringen zou durven opsommen. Jules daarentegen laat ze de revue passeren alsof hij eenvoudigweg de titels van zijn boeken opnoemt. Vijftien 'vette prenten' waarop boetebedragen zijn vermeld van vele honderden guldens en vijf keer verschijnen voor de rechter is Deelders twijfelachtige score tot nu toe.

Proeftijden, inname van het rijbewijs, hij heeft het allemaal meegemaakt. Justitie nam



Een calvados heeft een positieve uitwerking op Deelders humeur.

vier maanden zijn rijbewijs in, nadat hij in zijn proeftijd van een vorige snelheidsovertreding gesnapt was met 170 km/h op de teller waar slechts 70 km/h is toegestaan. „Dat was gelijk voorpaginanieuws. Het gebeurde op de brug over de Noord, midden in de nacht. Geen hond op de weg, staat er zo'n eikel van een pannelikker die me op de bon slingert. Daar kan ik zo ziek van worden, van dat soort nutteloze acties. Heb ik ook tegen die goeuzer (de rechter - red.) gezegd. Zo zeg, wat was ik toen kwaad.” Hield hij zich aan het opgelegde rijverbod? „Ach, de auto stond voor de deur, dus voor ritjes in de stad pakte ik toch de wagen, weet je wel. Maar op langere ritten reed wel iemand anders hoor.” Op de agenten van de AVD na („die goeuzers behandelen je altijd correct”) heeft Deelder een hartgrondige hekel aan alles wat politie is. Vooral de Belgische rijkswacht moet het bij hem

zwaar ontgelden: „Zòdèu, die zijn me een partijtje erg. Als je door hen wordt aangehouden ken je het schudde. Gedragen zich net zo achterbaks als de NSB, weet je wel”.

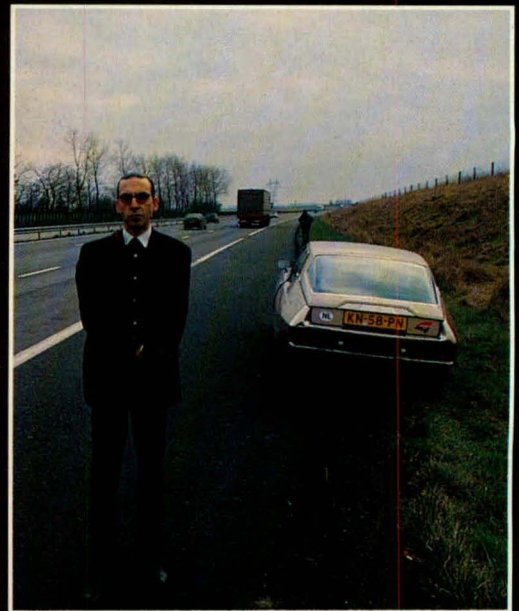
Couleur locale De SM is, zij het provisorisch, gerepareerd. Een groot gedeelte van het vernielde binnenscherm is door de monteurs vakkundig verwijderd en kan geen schade meer aanrichten. Het spatbord is met ijzerdraad vastgezet en houdt het welgevormde stuk metaal opvallend goed op zijn plaats. Drie uur hebben we, zoals Deelder het omschrijft, „noodgedwongen mogen ruiken

aan de couleur locale van het idyllische plaatsje Roye." Jules heeft die lokale sfeer opgesnoven in een klein cafeetje in het centrum, onder het genot van meerdere glazen rode wijn en een stuk stokbrood. Aan de hoek van de bar, zittend op een kruk met kaarsrechte rug en de jas om de tengere schouders geslagen, viel hij volledig uit de toon in dit etablissement waar de gesprekken stil vielen toen Deelder het café binnentrad.

Terug achter het stuurwiel mijmert de Rotterdammer als ware hij een groot Citroënkenners: „De SM heeft zijn legendarische reputatie meer dan waargemaakt.” Zoals bijna voortdurend wanneer hij aan het woord is, gaat Jules ook nu terug in de geschiedenis om zijn zojuist gedane opmerking te verduidelijken. „Ik weet nog goed hoe begin jaren zeventig de SM geroemd werd om zijn motor en de rest van de wagen veelal werd



Boven: Nadat Jules de sleutels van de Citroën SM krijgt aangereikt van de portier van het hotel, begeven we ons in de chaotische ochtendspits van Parijs. Onder: even een Amerikaanse pocket scoruh bij een bekende Parijse boekhandel: Shakespeare en Co.



vervloekt. Hij zag — en ziet — er weliswaar prachtig uit, maar het motorblok scheen te krachtig te zijn voor zo'n beetje alles wat eromheen was gebouwd. Nee, een SM moet je erbij hebben. Om in alle stilte lekker naar te kunnen kijken. Want mooi is -ie, maar rijden ho maar", zo concludeert hij. Al pratend wordt hij afgeleid door een bord boven de weg waarop de tekst staat: 'Et votre ceinture?' (vrij vertaald: heeft u uw riem om?). Deelders commentaar op deze vraag is kort en krachtig: „Pleur op met je ceinture! Dat die dingen tegenwoordig in de meeste auto's zitten, prima. Maar ik vind het toch zo'n gelul dat ik kennelijk niet zelf mag bepalen of ik dat ding al dan niet om doe. Dà's de macht van de verzekeringsmaatschappijen. Geloof me, de banken en de assurantiën vormen een nieuw soort fascisme. Het is toch ronduit belachelijk dat je tegenwoordig de bank moet betalen om je éigen geld van je éigen rekening af te *mogen* halen!"

Chagrijnig De volgende dag begeven we ons in de chaotische ochtendspits van Parijs naar de Sacré Coeur. Jules wil er een *boekuhmart* bezoeken. Chagrijnig zit hij in de auto en staart voor zich uit. Nee, hij heeft geen kater van de drank. Misschien dat de geestverruimende middelen die hij gisteren heeft gerookt, nadat we diep in de nacht in ons hotel waren teruggekeerd van een swingend bezoek aan een jazzclub, effect hebben op zijn stemming. Of misschien heeft hij gewoon een ochtendhumeur. Het enige dat hij er zelf over kwijt wil is dat hij normaal pas om zeven uur 's ochtends gaat slapen en niet voor twaalf uur 's middags zijn bed weer uitkomt. Gisteravond, tijdens het diner in het sfeervolle restaurant La Coupole in Rue de Montparnasse was Jules aanzienlijk spraakzamer en had gerept over 'het Citroëngevoel'. „Dat is een emotie die vele *ups* en *downs* kent. Het is een verheven en aristocratisch gevoel, maar omdat Citroëns nou eenmaal nukken hebben bestaat het gevoel tevens



Treffende gelijkens met Graaf Dracula.

voor een deel uit ergernis. Maar dat geeft niet." Zittend achter een gin- tonic in de jazz- club en luisterend naar de weemoedige klanken van de Amerikaanse saxofonist Steve Grossman, had Deelder later die avond Goethe geciteerd om de SM te typeren: „Himmelhoch jauchzend, Zum Tode betrübt", dat is het!", had hij geroepen en een wijds gebaar makend refereerde hij vervolgens aan de schoonheid van de koets en de totaal vernielde linkervoorband.

Modern Passé „Het uiterlijk weer- spiegelt het innerlijk en is dus belangrijk. Ook bij auto's", aldus de excentrieke Deelder. Hij haalt de titel van een door hem zelf ge-

„Geloof me, banken en assurantiën vormen een nieuw soort fascisme."

schreven boek aan om ons vervoermiddel treffend te omschrijven. „De vormgeving van de SM is Modern Passé. Vroeger riep iedereen 'oh' en 'ah' bij het zien van het interieur van de SM. Nu halen we er de schouders voor op." Behalve auto's van Franse makelij hebben Italiaanse wagens de voorkeur van de Rotterdamse dichter.

Duitse auto's kunnen, op de Porsche 911 na („Dat vond ik vroeger het hoogst bereikbare"), in zijn ogen geen goed doen. „Over lelijke auto's gesproken", zegt hij. „Die Mercedes S-klasse. Zóóó, die is me een partijtje lelijk. Echt een wagen voor domme botteriken. Ik vind ze verschrikkelijk lelijk. Plomp, vierkant. Ja, groot zonder gratie." Maar het kan nog erger, zo blijkt. Uitsluitend in laatdunkende termen laat hij zich uit over Japanse mini-busjes en — wat hij noemt — 'de pantoffelparade van terreinwagens die, voorzien van te brede banden, nooit of te nimmer *off the road* zullen vertoeven.' „En wat dacht je van zo'n 2CV? Dat is toch hele-

maal niks. Lääàngzaam dat ze zijn. Als je met een Eend van Rotterdam naar Groningen wilt, moet je verdomme een week vakantie nemen, joh. En er rijden altijd van die *geitewollen-sokken-vegetariërs* in. Maar het absolute dieptepunt van wanstaltigheid is toch wel de Renault 4. God, wat is die auto lelijk." Het blijkt een wagen waar Jules naar eigen zeggen dood noch levend in wenst te worden aange- troffen.

Deelder roept begin jaren vijftig in zijn herinnering op, om duidelijk te maken welke auto's hij mooi vindt. Lyrisch: „We woonden in die tijd langs een rijksweg. Er kwam slechts af en toe een auto voorbij. Soms zag je zo'n fraai gelijnde Studebaker of een chique Rolls- Royce. Een auto waarvan je wist dat het een van de weinige was waarvan de teller meer dan honderdzwintig kilometer per uur kon aangeven. En wat dacht je van Bugatti's of een MG, die laatste uiteraard in de kleur racing green? Ik weet nog dat bij ons achter een directeur woonde, waarvan wist niemand. Die vent had een Buick. Wat een prachtwagen was dat. En uiterst fraai zijn natuurlijk de Citroën Traction Avant en de legendarische DS, een wagen die volgens mij nog immer zijn tijd ver vooruit is. Natuurlijk, lelijke auto's bestonden ook in de jaren vijftig. DKW's bijvoorbeeld. Weet je waar die af- korting voor stond? Voor 'Das Krankenhaus wartet' of Duiste kinderwagen." Hij lacht hard.

Calvados De mist die als een vochtige deken over de Franse hoofdstad lag, is rond het middaguur langzaam opgetrokken en ook Jules' humeur lijkt eindelijk op te klaren (de Rotterdammer heeft inmiddels een glas calvados achter de kiezen en die blijkt een positieve uitwerking op zijn stemming te hebben),

Sacré Coeur scheidt van dit beroemde bouw- werk, slaat de Maserati-motor abrupt af. Ons raspaard begint opnieuw te bokken. „Gloeiende ... ! Wat een vuile *grafwaguh, joh*", is Deelders eerste reactie. „Een Franse wagen met Italiaanse mechaniek. Dat is er ook eigenlijk om vragen, hè!" Na vijf minuten vergeefs proberen slaat de zescilinder uiteindelijk met een helse knal aan. Alsof de motor zichzelf heeft kunnen ontdoen van een dikke prop vuil die de inwendige doorstro- ming van het aggregaat belemmerde. Luid roffelend grauw de Maserati-motor er nu weer op los, maar we hebben er desondanks geen vertrouwen meer in. Drie te hulp geschoten gendarmes kijken meewarig naar de bronskleurige wagen. Een van hen wijst ons de weg naar de dichtstbijzijnde garage. Een monteur onderwerpt de motor een stief kwartiertje later aan een kritisch onderzoek, kan niets anders vinden dan een slecht wer- kende accu en wil niet één franc voor de ge- dane inspectie aannemen, terwijl hij er toch een dik half uur mee bezig is geweest. „Allez, monsieur. Ik vind het een hele eer dat ik aan deze motor heb mogen werken, daar hoef ik geen geld voor te hebben", zegt hij vriendelijk lachend.

Zo opgetogen als de mecaniciens is, zo geïrri- teerd is Deelder. Het vooruitzicht van boekenmarkten en platenwinkels ten spijt wil Deelder na dit voorval nog maar één ding, naar huis. Dus wordt na nog een korte wandel- ing in de buurt van de Sacré Coeur de terug- weg aanvaard. Daar, de trap afdalend en de lederen jas nog immer om de schouders, het haar plat achterover gekamd, vertoont hij on- miskenbaar gelijkens met Graaf Dracula. Twee Nederlandse meisjes denken daar anders over en hebben het bij het rechte eind als zij roepen: „Hé, Jules! Jij bent toch Jules Deelder? De dichter antwoordt in plat Rotterdam: „Halloeu, moet je mei hebbuh?"

Zuur Nogmaals maakt de SM ons het leven zuur. Ditmaal bij Villeneuve d'Ascq. Een verkeersongeluk van behoorlijke om- vang is er de oorzaak van dat we in een kilo- meterslange file terecht komen. Na een half uur optrekken en afremmen merkt Deelder droogjes op dat er stoom onder de motorkap vandaan komt. Stoom?! Nee toch. De motor is warm gelopen en opnieuw staan we langs de kant van de weg. Verduiveld, het begint irri- tant te worden. De kap gaat open en meteen wordt duidelijk dat de koelvinnen niet meer werken. Jules staart sip voor zich uit. Pas in Nederland, de stal ruikend, zou hij lachend en vol bravoure voordragen: „En bij Breda Noord vroeg hij zich af: Gaan we het zonder *verdere makke haleu*, heren? Of *kreige* we op de valreep te maken met plots losschietende *portieruh*, ineensstortende *versnellingsbakküh* of het algehele *opblazuh* van het motorblok?" Maar dat zou pas enkele uren later zijn. Nu moppert hij: „Smerige kankerwaguh, het enige dat naar behoren functioneert is het stuur. Gelukkig kan het Citroëngevoel tegen een stootje. Wat zeg ik, het wordt sterker bij iedere tegenslag. Want als de auto wel rijdt ga je dat des te meer waarderen. Ja toch?" ■

